

16 אפריל 2020

תכנית להמשכיות עסקית ולהאצה כלכלית של המשק לאחר משבר הקורונה היבטי המגזר העסקי

א- רקע

משבר הקורונה הנו תולדה של משבר בריאותי, אולם השלכותיו הכלכליות הנגזרות הן רחבות וחוצות סקטורים שלמים בכלכלה. המשבר פוקד מדיניות רבות ומשליך במישרין על הפעילות הכלכלית ברמה הגלובלית בכלל ועל המשק הישראלי בפרט. האתגרים אותם מציב המשבר הנם רבים וכוללים בין היתר צפי לירידה בביקושים העולמיים לסחורות, עלייה במחירי התשומות, אתגרים פיננסיים ונגישות לאשראי, האטה ברמת ההשקעות ובצמיחת היצוא המשקי וכן חיזוק מגמת הבידול לעומת הגלובליזציה. בנוסף, מציג המשבר הנוכחי רמות שיא במספר דורשי העבודה, אשר צפוי בחלקו להישאר בלתי מועסק גם בחזרה לשגרה.

לצד אתגרים אלו יוצר המשבר הנוכחי גם הזדמנויות ושינויים משמעותיים בשווקים ובתוך כך ניתן למנות את צמיחתם של ענפי הפארמה, המזון, מדעי החיים והמכשור הרפואי, אפשרות חדירה לשווקים חדשים, הזדמנות לשימור תמורות בגמישות מנגנוני העבודה וכן הכוונת ושדרוג הון אנושי כתוצאה מהשינוי בשוק התעסוקה, הטמעת עבודה מרחוק, שימוש באמצעים מקוונים, ביצוע טרנספורמציה דיגיטלית בארגונים וכן שימור צעדים לצמצום הבירוקרטיה וטיוב הרגולציה שנעשו בזמן המשבר לטובת הקלה זמנית וניתן לבחון יישום של חלקם גם בתקופת שגרה.

כמענה למשבר הקורונה ולטובת פיתוח תכנית לשימור הפעילות של המגזר העסקי בטווח הבינוני- קצר וכן האצת המשק בטווח הבינוני- ארוך, מציע משרד הכלכלה והתעשייה תכנית לקידום כלכלי של המשק ויצאה ממשבר הקורונה.

התכנית המוצעת נועדה לקדם את יציאת המשק הישראלי מהמשבר הכלכלי באמצעות היעדים הבאים:

תמורות במנגנוני הרגולציה הממשלתיים	הגדלת הפריון והטמעת טכנולוגיה בענפי הכלכלה	עידוד השקעות ההון במשק	שימור הפעילות העסקית
------------------------------------	--	------------------------	----------------------

- 1- **שימור הפעילות העסקית** – בשלב ראשון יש לפעול לשימור הפעילות העסקית במטרה לסייע לעסקים לשוב לפעילות סדירה בטווח קצר ככל הניתן. מתן מענה מהיר לסוגיות עמם מתמודדים עסקים כבר בטווח הנוכחי יאפשר התמודדות טובה יותר גם בטווח הבינוני- ארוך.
- 2- **עידוד השקעות ההון במשק**- במטרה לעודד את צמיחת המשק ואת תנופת המגזר העסקי יש לפעול במטרה לקדם השקעות מקומיות וזרות במשק הישראלי.
- 3- **הגדלת הפריון והטמעת טכנולוגיה בענפי הכלכלה** – בכדי לאפשר צמיחה כלכלית בת קיימא ולמנף את ההזדמנויות הנוצרות במשבר הנוכחי לקידום טכנולוגי של המשק על עפיו השונים, יש לפעול ביתר שאת לעידוד המגזר העסקי לצעדים לטובת הגדלת הפריון של הפירמות ולהטמעת טכנולוגיה וחדשנות בפעילותם.
- 4- **תמורות במנגנוני הרגולציה הממשלתיים** – אחת התמורות המשמעותיות הנדרשות בעת הזו הנה לפעול לשינוי יסודי במנגנוני הרגולציה הממשלתיים ולאפשר סביבה רגולטורית ובירוקרטית המעודדת פעילות עסקית.

כנגזרת מיעדים אלו גובשו כיווני פעולה אופרטיביים אשר ניתן לחלקם לשלוש אבני ייסוד מרכזיות: שימור וקידום הפעילות העסקית וההון האנושי, עידוד ההשקעות וקידום החדשנות והטכנולוגיה במשק וטיוב מערך הרגולציה והקלות בירוקרטיות.

בכל אחת מאבני היסוד גיבש המשרד סט של כיווני פעולה בחלוקה לטווחי זמן- טווח קצר וטווח בינוני ארוך, כאשר טווחי הזמן מכוונים למועד השפעת הצעדים המוצעים בשונה ממועד יישומם אשר מתבקש באופן מיידי. כמו כן לטובת יישום התכנית וגיבוש מרבית המסלולים המוצעים במסגרת תכנית זו, נדרש המשרד לקבל תקצוב ייעודי כבר במהלך החודש הקרוב.

להלו כיווני הפעולה המרכזיים:

א- שימור וקידום הפעילות העסקית וההון האנושי	ב –עידוד ההשקעות וקידום החדשנות והטכנולוגיה במשק	ג -טיוב מערך הרגולציה והקלות בירוקרטיות
1-שימור עובדים והשבת עובדים מחל"ת	1- משיכת השקעות לישראל וניצול תמורות בשרשרת הערך הגלובלית	1-הקלות בזרימת הסחורות לשוק והתרת חסמי יבוא ותקינה
2-סיוע לעסקים בהיבטי נזילות ונגישות לאשראי	2- מענה מהיר להתאמות נדרשות בהטמעת ייצור מתקדם בדגש על אוטומציה ועבודה מרחוק	2-מעבר למשטרי רגולציה מקלים תוך הרחבת השימוש בהצהרות לצד ניהול סיכונים

ג - טיוב מערך הרגולציה והקלות בירוקרטיות	ב – עידוד ההשקעות וקידום החדשנות והטכנולוגיה במשק	א- שימור וקידום הפעילות העסקית וההון האנושי
3-מדידת הנטל הרגולטורי על עסקים וקביעת יעדי הפחתה	3- האצת תהליכי השקעות הון והטמעת תהליכי פריון וייצור מתקדם ואוטומציה	3-מתן ייעוץ וכלים לעסקים קטנים ובינוניים בדגש על התמודדותם עם משבר הקורונה
4-בניית כלים לטובת הורדת הריכוזיות המשקית ועידוד תחרות	4-הטמעת חדשנות בענפי המסחר והשירותים.	4-שדרוג ההון האנושי בהתאם לצרכי המעסיקים והכוונתם לענפים בפריון גבוה
	5-קידום היצוא הישראלי וגיוון שוקי היעד.	
	6-עידוד ביקושים מקומיים בין היתר באמצעות שימוש במנגנוני רכש גומלין והעדפת תוצרת הארץ.	

טווח קצר	טווח בינוני- ארוך
----------	-------------------

סה"כ עומדת התכנית המגובשת על כ-6.3 מיליארד שקלים, המתחלקים לפעילות במסגרת שימור ושיפור הפעילות העסקית וההון האנושי: 750 מלש"ח עבור מסלולי תעסוקה לקליטת עובדים מחל"ת ו490 מלש"ח עבור מסלולי תמיכה במעסיקים ועסקים קטנים ובינוניים, וכן פעילות במסגרת עידוד ההשקעות וקידום החדשנות והטכנולוגיה במשק בהיקף תקציבי כולל של 5.1 מיליארד ₪. בנוסף לתקציבים אלו, ישנה התייחסות במסמך זה גם לחשיבות של מתן אשראי לעסקים במסגרת קרנות אשראי שונות.

ב- התכנית הכלכלית ליציאה ממשבר - פירוט כיווני הפעולה

1- שימור וקידום הפעילות העסקית וההון האנושי

לטובת התמודדות עם המשבר והחזרת המשק לשגרה כלכלית בטווח הקצר, יש לפעול באמצעות מגוון כלים לשימור וקידום הפעילות העסקית. כמו כן, היות ושיעור משמעותי של מועסקים הוצאו לחל"ת וגובר החשש של עליה דרמטית בשיעורי האבטלה, יש לגבש מסלולים מהירים לתמיכה במעסיקים לטובת החזרת העובדים לשוק התעסוקה.

לפיכך להלן עיקרי הכלים המוצעים בפרק זה:

מסלולי תמיכה וכלי סיוע:

כיוון פעולה מרכזי	יחידה מובילה	טווח זמן	תיאור כיווני הפעולה	2020	2021	2022	סה"כ תקציב תלת שנתי
1.א	רשות ההשקעות	קצר- בינוני	מסלולי תעסוקה לקליטת עובדים חוזרים מחל"ת	400	350		750
3.א	הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים	קצר- בינוני	הרחבת הפעילות של מרכזי המעוף לטובת סיוע לעסקים בהתמודדות עם משבר הקורונה	50	50	50	150
3.א	הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים	קצר- בינוני	קול קורא מיידי לקידום רכישות מעסקים קטנים ובינוניים	40	-	-	40
4.א	רשות ההשקעות	בינוני- ארוך	מסלול לשיפור פריון העבודה	50	50	50	150
4.א	רשות ההשקעות	קצר- בינוני	מסלול תעסוקה לקליטת מתמחים ומוסבים	50	50	50	150
סה"כ תקציב נדרש				590	500	150	1,240

קרנות אשראי:

כיוון פעולה מרכזי	יחידה מובילה	טווח זמן	תיאור כיווני הפעולה	סה"כ תקציב
2.א	הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים	קצר- בינוני	הקרן להלוואות בערבות מדינה מסלול מורחב	600
2.א	הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים	קצר- בינוני	הקמת קרנות צמיחה חדשות	200
2.א	הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים	קצר- בינוני	קידום אשראי חוץ בנקאי, פקטורינג וניכיונות	250
סה"כ תקציב				1,050

טווח קצר - בינוני:

- **סיוע בקליטת עובדים חוזרים:** יגובש מסלול תעסוקה חדש שעיקרו סיוע בקליטת עובדים חוזרים. מפעלים ועסקים שיקלטו אחוז מסוים מהעובדים שפוטרו או הוצאו לחל"ת ויעסיקו אותם מחדש לתקופה של מספר חודשים שיקבעו בתנאי המסלול, יזכו במענק השתתפות בשכרם לתקופה זו (במקום דמי אבטלה שהמדינה משלמת היום). המסלול המוצע הנו בתקצוב של כ-50 אש"ח לעובד, קרי תקציב עבור 15,000 משרות.
- **הרחבת מסלול סיוע בגיוס מתמחים-** הרחבה לקהלי יעד נוספים במטרה לעודד קליטת עובדים חדשים שזו עבודתם הראשונה בתחום. בענפים שחסר בהם כ"א מצד אחד אך הם לא מגייסים עובדים חסרי ניסיון, במיוחד בעת הזו, מצד שני. התקצוב הנדרש צפוי לתת מענה לכ- 3,000 מתמחים חדשים.
- **קול קורא מיידית לקידום רכישות מעסקים קטנים ובינוניים** – גיבוש קול קורא לקידום פלטפורמות שמאפשרות מכירות עתידיות באמצעות קופונים וכדומה. ועידוד בטווח הקצר של ביקושים מעסקים קטנים ובינוניים.
- **ליווי וייעוץ נרחב באמצעות המעוף על מנת לסייע לעסקים בהתמודדותם עם המשבר:** במסגרת פעילות סניפי מעוף יש לתגבר את המענים לטובת התמודדותם של העסקים עם התנעה מחודשת של עסק (הגדלת מסגרת הייעוץ הקיימת), הכנת "ארגז כלים" לעבודה מהבית, יעוץ להתמודדות עם צמצום עלויות והון מושבת (במהלך המשבר), בניית מסלול לסגירת העסק תוך מזעור הנזקים לזים

וכדומה. לפעול גם לסיוע ליוזמים פוטנציאליים להקים עסקים באמצעות הגדלת תכנית יוזמים עסק ולתמיכה בביצוע האקטונים ליוזמים, לסטארטאפים ולעסקים.

- **הגדלת הנזילות של עסקים קטנים ובינוניים:** עידוד הקמה ופעילות של חברות שיתנו שירותי פקטורינג לעסקים קטנים ובינוניים – להתגבר על בעיות של דחיית תשלומים בעקבות המשבר, הגדלת האשראי החוץ בנקאי לעסקים קטנים ובינוניים, הפעלת כלים דוגמת הקרן לעסקים במצוקה – במודל פשוט יותר, כך שיתאימו גם לעסקים קטנים ובינוניים. כמו כן מתן הלוואות לעסקים במסגרת הקרן הלוואות בערבות מדינה.

טווח בינוני – ארוך

- **גיבוש מסלול להעלאת פריון העבודה** (לצד מסלול הון קיים להעלאת הפריון) – המשק הישראלי מאופיין בפריון עבודה נמוך יחסית למדינות המפותחות. המשבר בתעסוקה בעקבות נגיף הקורונה מביא עמו גם הזמנות לטפל בעניין זה. רבים מהמועסקים בענפים בפריון נמוך יאבדו את מקומות עבודותיהם והרבה מהעסקים יצטרכו לעצור ולחשוב על אסטרטגיית התייעלות לאור המציאות החדשה. מתוך מציאות זו בכוונתנו להציע מסלול סיוע לעסקים בו הממשלה תסייע לעסקים בקליטה של עובדים לא מיומנים, בעלויות של שיפור מיומנויות עובדים קיימים ומנהלים, יעוץ והטמעת טכנולוגיות שמגדילות פריון (למשל עבודה מרחוק), יעוץ והטמעת שיטות ניהול מתקדמות (למשל שיטת LEAN) ועוד, והכל במטרה להגדיל את הפריון של העסק. מניסיון העבר במסלולי הון, המענק הממוצע לרכיבי הון אנושי עומד על כ-250-200 אש"ח לעסקים. כלומר כ-200 עסקים בשנה ו-600 סה"כ בתכנית התלת שנתית.
- **הלוואות לעסקים להתאוששות ממשבר הקורונה** – הפעלת מודל קרנות הקורונה גם לשלב של התאוששות ומתן הלוואות להשקעות והקמת עסקים בהיקף של 4 מיליארד ₪.
- **צעדים להגדלת הביקוש מעסקים קטנים ובינוניים** - שיפור קשרים בשרשראות ערך (עסקים קטנים עם עסקים גדולים שקונים מהם), עידוד לרכש של עסקים או גופים ציבוריים, מעסקים קטנים (הכשרת ספקים), פישוט תהליכים לביצוע רכישות קטנות של גופים ציבוריים (מכרזים מהירים, מכרזי רשימה וכד'), שיפור היכולת של עסקים לבצע מכר מרחוק (מכירה, שילוח, חשבונאות), סיוע לרשויות מקומיות לקדם כלכלה מקומית (פרסום מקומי, שיתופיות בין עסקים, שילוח משותף).

2- עידוד השקעות וקידום החדשנות והטכנולוגיה במשק

על מנת להחזיר את המשק הישראלי לנתיב של צמיחה וחדשנות, יש לפעול ביתר שאת לעידוד השקעות הון, למשיכת יזמים וכן להטמעת חדשנות וטכנולוגיה בענפי המשק השונים, בדגש על ענפי התעשייה, המסחר והשירותים. בפרק זה רוכזו כיווני הפעולה העיקריים שיש לפעול לקדם בטווח הנוכחי על מנת שהמשק הישראלי ימשיך ויצג נתוני צמיחה כלכליים בטווח הבינוני- ארוך.

להלן עיקרי הצעדים המוצעים בפרק זה:

כיוון פעולה מרכזי	יחידה מובילה	טווח זמן	תיאור כיווני הפעולה	2020	2021	2022	סה"כ תקציב תלת שנתי
1.ב.	רשות ההשקעות	קצר- בינוני- ארוך	הקמת, הרחבת והעתקת מפעלים והרחבת והגמשת התנאים במסגרת חוק עידוד השקעות הון	350	350	350	1,050
3.ב.	רשות ההשקעות	בינוני- ארוך	התאמות במסלולי הון פריון, ייצור מתקדם ומפיתוח לייצור- מסלול משולב בכל הארץ	375	375	375	1,125
2.ב.	רשות ההשקעות	קצר- בינוני	מסלול מהיר- ייצור מתקדם, פריון ודיגיטציה	250			250
1.ב.	רשות ההשקעות	בינוני- ארוך	הקמת, הרחבת והעתקת מפעלים, בדגש על משיכת מפעלים חוזרים מחו"ל ומפעלים שיש ביכולתם לייצר ציוד ומכונות שרלוונטיים לתרחישי חירום משתנים, בכל הארץ, ללא הכרח יצוא.		513	513	1,025
1.ב.	אזורי תעשייה	בינוני- ארוך	פיתוח קרקעות באזורי עדיפות לאומית	200	200	200	600
1.ב.		בינוני- ארוך	מתן הכרה בפחת מואץ לטובת עידוד השקעות בתעשייה				
3.ב.	מינהל תעשיות	בינוני- ארוך	תגבור פעילות המכון לייצור מתקדם	15.0	15.0	15.0	45.0
3.ב.	מינהל תעשיות	בינוני- ארוך	תגבור פעילות המרכז להתייעלות במשאבים	10	10	10	30

משרד הכלכלה והתעשייה
אסטרטגיה ותכנון מדיניות

סה"כ תקציב תלת שנתי	2022	2021	2020	תיאור כיווני הפעולה	טווח זמן	יחידה מובילה	כיוון פעולה מרכזי
15	10	5.00	5.00	סימביוזה תעשייתית	בינוני- ארוך	מינהל תעשיות	3.ב
45	15	15.00	15.00	תכנית כלכלה מעגלית	בינוני- ארוך	מינהל תעשיות	3.ב
30	10	10.00	10.00	הקלות בבניה לתעשייה	בינוני- ארוך	מינהל תעשיות	1.ב
150	50	50	50	קידום המחשוב בתעשייה ומסחר ושירותים	בינוני- ארוך	הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים	4.ב
30	10	10	10	תכנית עיצוב	בינוני- ארוך	הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים	4.ב
300	150	150		קידום מסלול להטמעת חדשנות, לרבות מסחר מקוון והיבטי לוגיסטיקה ושיווק (קידום המלצות הועדה)	בינוני- ארוך		4.ב
275	100	100	75	הרחבת הסיוע ליצואנים	קצר- בינוני	סחר חוץ	5.ב
30	10	10	10	העמקת פעילות קידום היצוא והתאמת הכלים הקיימים לעולם הדיגיטלי	קצר- בינוני	סחר חוץ	5.ב
75	25	25	25	סיוע בהסמכת חברות לקידום פעילותן בזירה הבינלאומית	בינוני- ארוך	סחר חוץ	5.ב
9	3	3	3	מינוף רכש גומלין לטובת חיזוק התעשייה הישראלית וקידום היצוא	בינוני- ארוך	הרשות לשת"פ וקידום השקעות זרות	5.ב
5,084	סה"כ תקציב נדרש						

טווח קצר - בינוני:

- **הקמת, הרחבת והעתקת מפעלים והרחבת והגמשת התנאים במסגרת חוק עידוד השקעות -** בחינה מחודשת של אופן המדידה בתנאי העמידה בחוק נוכח המציאות אשר נוצרה בעקבות המשבר והחשיבות בעידוד השקעות גם בהינתן עמידה בתנאי יצוא פחותים מהקריטריונים הנוכחיים. לשם כך ולטובת התאמות נוספות בחוק עידוד יש לפעול לקידום שורת תיקוני חקיקה באופן מיידי. מענק ממוצע למפעל עומד על כ-4 מלש"ח, לפיכך התקציב יאפשר מתן מענה לכ-85-90 מפעלים בשנה.
- **גיבוש מסלול מהיר לתמיכה בהתאמות בייצור -** מסלול מהיר ותמציתי לתמיכה במפעלים לא מייצאים, בכל הארץ, בדגש על שיפור הפריון, הטמעת ייצור מתקדם לרבות היבטי דיגיטציה.
- **תזרים -** הזרמת תשלומים בהיקפים גדולים לחברות המחזיקות בכתבי אישור במסלולים שונים של רשות ההשקעות לרבות מסלולים הוניים ומסלולי תעסוקה. כיום התשלום מותנה בתקציבי המזומן במציאות של 1/12 וחובת הבקרה של רשות מנהלית.

טווח בינוני-ארוך:

- **גיבוש חבילת העדפות לטובת העברת ייצור לישראל במסגרת מסלולי הסיוע, כחלק מהשינויים בשרשרת האספקה -** נוכח השבריריות שנוצרה כתוצאה מהמשבר בשרשראות האספקה הגלובליות, ובהינתן התאוששות מהירה יחסית של המשק הישראלי, יש לפעול לניצול הזדמנויות בסקטורים בהם לישראל יתרון יחסי לטובת העברת ייצור לישראל. לשם כך נכון לשקול הגמשת תנאים, לרבות תקרת השקעה, למפעלים מסוג זה.
- **יצירת מסלולים לעידוד השקעות בתעשייה -** גיבוש מסלול למתן מענקים למפעלים לא מייצאים, מפעלים חוזרים מחו"ל ומפעלים שיש ביכולתם לייצר ציוד ומכונות שרלוונטיים לקורונה לרבות תרחישי חירום משתנים, בכל הארץ.
- **האצת תהליכי הטמעת ייצור מתקדם ושיפור הפריון -** המשך תמיכה בתעשייה הישראלית לטובת הטמעת ייצור מתקדם ושיפור הפריון תוך בניית מסלול מאוחד שיופעל בכל הארץ, ובמסגרתו הגמשת תנאי ההכרה והרחבתם, בדגש על דיגיטציה, רובוטיקה ואוטומציה. במסגרת זו יש לבחון הרחבה של המסלולים גם להכרה בקבלני ייצור לטובת קידום פעילות יצרנית בתחומים חדשניים. הערכה של ממוצע של 2 מ' מענק למפעל, כ-200 מפעלים בשנה.
- **הזרמת הון חוזר -** הזרמת הון חוזר לחברות המחזיקות בכתבי אישור של רשות ההשקעות בריבית מזערית ובערבות מדינה (הלוואה עומדת). מהקרן בערבות מדינה - מסלול ירוק שיסוכם בין רשות ההשקעות לסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים.

- **אפשרות למתן כפל למסלולי השקעות הון ומסלולי תעסוקה** במקרה של הקמת והעתקת מפעלים או חזרתם מחו"ל.
- **תגבור פעילות המכון הלאומי לייצור מתקדם**- המשבר הנוכחי, שצפוי להביא להאצת תהליכים של אבולוציה בתעשייה וקריסה של תעשיות שאינן מותאמות לפעילות במציאות החדשה, מחדד את החיוניות שבמעבר לתעשייה 4.0. לצורך כך, גובש בין היתר מתווה להרחבת היקף הפעילות של המכון שיאפשר להגדיל את כמות המפעלים המקבלים את שירותיו, העמקת הסבסוד, הגדלת הנגישות של השירותים ויצירת מסלולי ייעודיים להתמודדות עם המשבר.
- **הרחבת פרויקט סימביוזה תעשייתית**- הסימביוזה התעשייתית מהווה רכיב משמעותי בתכנית סיוע לתעשייה, בהיותה זרז לבצע צעדי התייעלות שיעניקו יתרון תחרותי לתעשייה בישראל. בשל ההצלחה הרבה של הפיילוט הוסכם כי יש להפעיל את התכנית ב-4 השנים הקרובות באמצעות תקציב משותף של המשרד להגנת הסביבה (באמצעות הקרן לשמירת הניקיון) ומשרד הכלכלה, על בסיס תקציב של 5 מלש"ח לשנה תקציב הגנת הסביבה הוקצה ואושר במסגרת הקרן ויש להשלים את חלקו של משרד הכלכלה בהתאם להסכמות. תקציב: 5 מלש"ח לשנה ל-4 שנים. סה"כ 20 מלש"ח. (הקרן לשמירת הניקיון 10 מלש"ח ומשרד הכלכלה 10 מלש"ח).
- **תכנית לקידום כלכלה מעגלית** - גישור על פערי הידע הקיימים בתעשייה בנושא כלכלה מעגלית, באמצעות פרויקטים להעלאת מודעות לתחום ועידוד התעשייה ליישמו במגוון מודלים. במסגרת תכנית מופ"ת של זירת ייצור מתקדם דובר על תקציב משותף עם רשות החדשנות. התכנית תתמוך בפרויקטים בתעשייה חדשים המתאימים למוצרים ו/או לשירותים מעגליים; פיתוח והטמעה של טכנולוגיות, מוצרים ושירותים התומכים בכלכלה מעגלית שבבסיסם שינוי מו"פ.
- **תגבור פעילות המרכז להתייעלות במשאבים** - בכדי לשפר את יעילות העבודה ולהגביר את היתרון התחרותי של התעשייה הישראלית נדרשת תמיכה בתהליכי התייעלות במשאבים וחומרי גלם. התייעלות במשאבים וחומרי גלם צפויה להיות בעלת משמעות רבה במציאות החדשה שתיוצר אחרי המשבר, הן בשל יכולה להביא לחסכון בעלויות, והן בשל חיזוק העמידות של שרשראות האספקה בפני פגיעה בזמן במשברים עתידיים. הגדלת פעילות המרכז להתייעלות במשאבים תאפשר להגיע לכיסוי נרחב של מהלכי התייעלות בתעשייה בקצב גבוה מהמתוכנן.
- **עידוד ההשקעות במשק באמצעות הכרה בפחת מואץ** – על מנת לעודד את ההשקעות במשק מוצע לפעול להוראת שעה להכרה בפחת מואץ על מרכיבי השקעה בתעשייה, במסחר ובשירותים.
- **מהלכים לשיפור הפיריון בעסקים קטנים ובינוניים לטובת התייעלות והטמעת חדשנות**- בהקשר זה מוצע לפעול לקידום תכניות מיחשוב וחדשנות עיצובית בקרב עסקים קטנים וכן חדשנות עיצובית.

- **קידום פתרונות חדשניים לייעול מערך האספקה וההפצה ל-Last mile , בדגש על העסקים הקטנים והבינוניים** - במטרה לייעל את מערך ההפצה של מוצרי צריכה לקמעונאים ולצרכנים יש לגבש מודל לתמיכה בייעול המערך ויצירת יתרונות לגודל באמצעות שילוב בין מגוון יצרנים קטנים ויבואנים מקבילים.
- **קידום הטמעת חדשנות בענפי המסחר** - כחלק מהמשבר הנוכחי עולה הצורך בחיזוק הדיגיטציה והחדשנות במערך הלוגיסטיקה, השינוע, האחסון, המכירה והאספקה לצרכן, יש לבחון כיצד ניתן לקדם חדשנות בענפים אלו הסובלים מפריון נמוך ומהיעדר חדשנות. לטובת הנושא יש לקדם מסלול לתמיכה בחדשנות בענפי המסחר, תוך מתן דגש לעסקים הקטנים והבינוניים.
- **קידום תכניות לשילוב בין סטארטאפים ישראלים לעסקים בענפי התעשייה והמסחר** - במטרה לאפשר לעסקים לאמץ פתרונות חדשניים פורצי דרך, צורך המתגבר בהיתן העלייה בתחרות הגלובלית. לצד החשיבות של יצירת בטא סייט לסטארטאפים הישראלים אשר יאפשרו פריצת שווקים נוספים, יש להאיץ את החיבורים בין הפתרונות הטכנולוגיים החדשניים לבין התעשייה והעסקים הנדרשים לאותם פתרונות. בהקשר זה יש לציין כי כבר כיום במסגרת הפעילות של הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים קיימת אפשרות העומדת בפני סטארט אפים להציג את הפתרונות שלהם בלוח ההטבות וכך לחשוף את עצמם לעסקים. יחד עם זאת ניכר כי חיבורים מעין אלו אינם מתרחשים לעיתים קרובות ויש לבחון מהן הפעולות הנדרשות על מנת לאפשר כר משמעותי לחיבורים אלו.
- **התאמת כלי ביטוח סיכוני סחר חוץ** וכלי נזילות שונים (כגון הון חוזר) בשל עליה ברמת החשדנות, בוודאי בכל הקשור ללקוחות חדשים. הכלים הקיימים כיום לא מותאמים.
- **הרחבת הסיוע ליצואנים** – תהליך השיוק הבינ"ל יהיה הרבה יותר מורכב לאור המגבלות על תנועת אנשים וגיוס לקוחות חדשים יהפוך לקשה ביותר. לכן, חברות יצטרכו להעסיק נציגים מקומיים בהיקפים גבוהים יותר מאשר עשו בעבר ולהשקיע בבניית יכולות שיווק דיגיטלי. כמו כן יש לפעול לסיוע ליצואנים במטרה לזהות הזדמנויות חדשות בשווקים הבינלאומיים.
- **הקמת תכנית להסמכות לשם יצוא** – כחלק מתהליך היצוא, חברות נדרשות לעמוד בתקינה בינ"ל, דבר שיאפשר להן לייצא למגוון רחב של שווקים. כבר כיום, תהליכי התקינה הופכים לחסם משמעותי עבור החברות ולכן סיוע בתהליכי ההסמכה לתקינה בינ"ל יגדילו את הסיכוי של החברות הישראליות להגדיל את היצוא שלהן. על מנת לתת מענה להסמכות חדשות של 150 חברות יש צורך בתקציב שנתי של 25 מלשח.
- **עידוד השקעות זרות** - עבודה למול חברות רב לאומיות שיכולות להגדיל השקעות נוכחיות בישראל עם תוכניות השקעה מיוחדות והרחבת מעגל המשקיעים הכולל עבודה למול חברות שלא פעלו עד כה בישראל ולאור המשבר מעוניינות להעביר מפעלי ייצור/מו"פ ממקומות אחרים בעולם לישראל. לצורך

פעילות לעידוד השקעות זרות והמשך חיזוק ההתמחות בנושאים אלו נדרש לחזק מרכז השרות לחברות הרב לאומיות ברשות לשיתוף פעולה תעשייתי וקידום השקעות זרות.

- **הקמת צוות בינמשרדי לקידום התעשייה המקומית באמצעות מינוף מנגנוני רכש הגומלין והעדפת תוצרת מקומית** – במסגרת הצעדים לחיזוק התעשייה המקומית מוצע להקים צוות בינמשרדי שיפעל לגיבוש אפיקי הפעולה הנדרשים למינוף מנגנוני רכש הגומלין והרחבתם גם למכרזי ה-PPP וה-BOT, לאופן מיקוד המאמץ בשוק האמריקאי ולבחינת הרחבת רכש הגומלין לסקטורים נבחרים, דוגמת בריאות.
- **זיהוי ענפים ובתחומים בהם נדרשת עצמאות יצרנית** - יש לקדם עבודת מטה בינמשרדית לזיהוי הענפים, התעשיות והתחומים בהם יש חשיבות ביצירת עצמאות יצרנית במשק לצורך חוסנו של המשק הישראלי ועמידותו בפני משברים, כמו כן יש לפעולה לגיבוש תכנית פעולה בהלימה למסקנות.
- **מיצוי מנגנוני העדפת תוצרת הארץ במכרזים ממשלתיים וקידום תיקוני חקיקה להעדפת רכש כחול לבן במגזר הציבורי** - יש לפעול לאכיפה משמעותית של העדפת תוצרת הארץ תוך מתן סמכויות במכרזי הרכש הממשלתיים והרחבתם לגופים נוספים- תאגידים מקומיים, שלטון מקומי, החברות הממשלתיות, בתי חולים ציבוריים, מוסדות להשכלה גבוהה ועוד. תיקון התקנות כך שיחולו גם בתהליכים תחרותיים ולא רק מכרזיים, העדפת תוצרת הארץ במכרזים מורכבים כגון מכרזי שירותים וחיוב העדפת תוצרת הארץ גם בהתקשרויות משנה, הטלת חובה של קיום רכש כחול לבן בהיקף של 30-50% מכל פרויקט ציבורי.
- **הקלות בבנייה לתעשייה** - לצורך האצת השקעות והפעילות התעשייתית ולהקל על הנטל הרגולטורי בעולמות התכנון והבנייה והמקרקעין - לאמץ את המלצות הועדה מתוקף החלטת ממשלה 4108: הטמעת עבודות נפוצות בתעשייה בתקנות הפטור מהיתר בניה, הקמת מרכז לקידום היתרי בניה לתעשייה כפיילוט מרחבי, הקלת הנטל הרגולטורי בסמכות רשות מקרקעי ישראל, הטמעת עקרונות תכנון בתכניות מפורטות באזורי תעשייה, שילוב נציגי משרד הכלכלה והתעשייה בוועדות תכנון וביסוס מנהלות אזורי תעשייה. תקציב נדרש: 30 מיליון ₪ ו-6 תקני כוח אדם, ל-3 שנים. (10 לשנה).
- **פיתוח אזורי תעשייה לטובת עידוד הקמת והרחבת מפעלים** - פיתוח אזורי תעשייה באזורי העדיפות הלאומית במטרה לעודד את הרחבת הפעילות של התעשייה הישראלית וכמענה לביקושים.

3- טיוב מערך הרגולציה והקלות בירוקרטיות

הצורך במתן מענה מהיר לאתגרי המשבר הנוכחי ולעידוד הפעילות במגזר העסקי הוביל רגולטורים שונים להתאמות ברגולציה המושתתת על העסקים ובמנגנוני אכיפתם. באופן זה נוצרה הזדמנות לבחינת התמורות שבוצעו והתאמתם גם לעתות שגרה. זאת ועוד, אחד החסמים המרכזיים העומדים בפני המגזר העסקי הנם חסמים הנובעים ממנגנוני הרגולציה הנהוגים בישראל ונדרשים לטיפול תשתיתי.

להלן עיקרי ההמלצות בפרק זה המתייחסות מחד להיבטים המצויים בתחומי הפעילות המשרדיים ומצד שני להיבטי רוחב ממשלתיים:

טווח קצר- בינוני :

- **הקלות בירוקרטיות בתפעול מסלולי הסיוע המשרדיים -**
 - **מתן הקלות למחזיקי כתב אישור מרשות ההשקעות** – לטובת סיוע בהטמעת החדשנות במשק וביכולת עמידותן של חברות בכתבי אישור בתכנית ההשקעה ובהיקפי התעסוקה, בדגש על המשבר הנוכחי, גיבשה רשות ההשקעות סט של הקלות בירוקרטיות בתפעול מסלולי התמיכה השונים.
 - **מתן מענה מיידי לצרכי החברות המייצאות** באמצעות התאמות שונות של תכניות הסיוע של מנהל סחר חוץ - הארכת משך התכניות, מתן גמישות בהעברות בין סעיפים וכדומה.
- **הארכת תוקף רישיונות יבוא**- על מנת לאפשר פעילות סדירה ורציפה יש להמשיך ולפעול בטווח הקצר להארכת תוקף של אישורי מוצרים מיובאים, אישורי דגמים ואישורי פטורים שנתיים בהיבטי תקינה. כמו כן לאשר הארכת תוקף של רישיונות ליבואנים עצמם ולמעבדות הבדיקה.
- **מעבר למשטר בדיקות מקל בהיבטי תקינה, בדגש על מוצרים חיוניים** - הקלות ביבוא מוצרים חיוניים והעברתם למשטר בדיקות מקל המסתפק בהצהרת יבואן כגון: חומרי ניקוי וחיטוי, ציוד רפואי, כלים חד פעמיים. כמו כן, קידום חלק מהמוצרים למעבר מתצהיר המחייב חתימה בפני עו"ד להצהרת היבואן בלבד.
- **פתיחת מכסות נוספות כמענה לעלייה בביקושים למוצרי צריכה וחומרי גלם** - במטרה לספק מענה לגידול בביקושים ולצמצום בחלק מהמקרים של שווקי היעד מוצע בטווח הקצר לפעול בתיאום משרד החקלאות והאוצר לטובת תוספת מכסות (דוגמאות למכסות שהחל תהליך להגדלתם: רסק עגבניות לתעשייה, חלב עמיד, גבינות וכדומה).
- **מתן הקלות בזרימת הסחורות המיובאות לשווקים** - יש לפעול בתיאום עם הרגולטורים השונים, בדגש על משרד הבריאות לטובת שחרור מהיר יותר של סחורות המצויות בנמלים. (נכון להיום, משרד הבריאות העביר הנחיות מקלות לטובת הנושא). בנוסף יש להמשיך ולפעול למתן הקלות בירוקרטיות בתחום היבוא בהיבטים חיוניים לתקופה זו לרבות תחום המזון, ציוד רפואי, תמרוקים ותקינה. באופן מיידי יש לפעול בערוצים הבאים: א- לפטור יבוא המיועד למו"פ מצורך לעמוד ברגולציה, משרד הכלכלה החל לקדם צו בתחום זה ועל המשרדים האחרים לפעול באותו אופן בתחומים המצויים תחת אחריותם. ב- ביטול בירוקרטיה ביבוא על מוצרים שאינם מיועדים לצריכה, לרבות יבוא לצרכי תעשייה, או יבוא דוגמאות ויבוא לשם יצור ויצוא. בהקשר זה, שר הכלכלה כבר פעל

לתיקון צו יבוא חופשי והסמך את כלל הרגולטורים להעניק פטורים מהוכחת עמידה בחוקיות היבוא.

טווח בינוני-ארוך:

בטווח הבינוני – ארוך יש לבחון שימור של הקלות רגולטוריות שנעשו בתקופה זו באופן רחב, כמו כן יש לפעול לצמצום הנטל הבירוקרטי וטיוב מנגנוני הרגולציה אל מול המגזר העסקי, להלן המלצות רוחביות ברמה הממשלתית לטיוב הרגולציה המושתתת על העסקים, בדגש על תובנות שעלו במסגרת הוועדה לקידום כלכלי של ענפי המסחר והשירותים:

- **אימוץ מנגנונים ונורמות בינלאומיים** – ישנן מגוון רחב של דרישות רגולטוריות ייחודיות לישראל המקשות על זרימת סחורות ועל הפעילות העסקית במשק ושאינן בהלימה לנהוג במדינות המפותחות. יש לפעול לאימוץ סטנדרטים בינלאומיים באופן רחב, בדגש על העברת אחריות למפוקחים, תוך שימוש במנגנונים של ניהול סיכונים, ופיקוח בשווקים ע"י הרגולטור.
- **שימוש בכלי רגולציה מגוונים וביצוע ניהול סיכונים** – יש לקדם הפעלת מגוון רחב יותר של כלים רגולטורים לפיקוח ומעבר מפיקוח מראש (EX-ANTE) לפיקוח בדיעבד (EX-POST). על הרגולטורים בתהליך קבלת החלטה על רגולציה חדשה או שינוי ברגולציה קיימת להתבסס, בין היתר, על תהליך מתודולוגי של ניהול סיכונים ובמסגרת זו לבחון מסלולים דיפרנציאליים בהתאם לרמות הסיכון השונות וההסתברות להתממשות הסיכון. הרגולטור יפעל לקביעת סטנדרטים בהם על המפוקח לעמוד, כאשר יינתן לאחרון מרחב שיקול הדעת לעניין כיצד יעמוד בסטנדרטים האמורים. הרגולטור יבדוק מעת לעת את העמידה בסטנדרטים באמצעות ביצוע אכיפה בשטח.
- **מדידת הנטל הבירוקרטי וקביעת יעדי הפחתה** – מוצע לפעול לאמידת הנטל הרגולטורי העודף ולקביעת יעדים להפחתת נטל זה על המגזר העסקי באופן בו לכל רגולטור רלוונטי תהיה תכנית פעולה להפחתה וכן תיעשה מדידה בשיטת ה SCM לצורך אמידת השפעת צמצום הבירוקרטיה.
- **הכשרת רגולטורים במסגרת הקמת בית ספר לרגולציה** – יש לפעול ליצירת הכשרות לרגולטורים במסגרת הפעילות הממשלתית המקודמת ע"י משרד רוה"מ, בין היתר לטובת הטמעת מודלים של ניהול סיכונים, אחידות וסנכרון בין רגולטורים וכן מתן כלים להתמודדות עם מטרת הרגולציה באמצעים שונים ומגוונים.
- **דיגיטציה של השירותים הממשלתיים למגזר העסקי** – על מנת להקל על העסקים ולייעל את מערך הפעילות מול משרדי הממשלה, בדגש על סנכרון בין רגולטורים, קיצור זמנים ומניעת כפילויות, יש לפעול לקידום הדיגיטציה של השירותים הממשלתיים למגזר העסקי בדגש על תהליך רישוי עסקים,

מתן אישורים שונים ושקיפות רגולטורית תוך שימוש באמצעים כמו : חתימה דיגיטלית, הזדהות דיגיטלית, מסמך חתום דיגיטלית, Tell us once ועוד.

▪ **הגדלת כושר התחרות מול הייבוא האישי** – בחינת הפחתת תקרת הפטור ממע"מ על יבוא אישי בהתאם למודל ההפחתה הצפוי להיות מיושם במדינות אירופה החל מ-2021. יש להבין את המשמעויות הנגזרות מהמהלך ויכולת היישום לטובת ההפחתה באופן המותנה לחלוטין באפס בירוקרטיה.

▪ **הפחתת המכסים ועידוד תחרות** – בטווח הבינוני- ארוך יש להמשיך ולפעול במתווה של הפחתת מכסים. יש לבצע עבודת מטה רחבה ולגבש המלצות ומתווים להפחתת מכסים לצורך עידוד האספקה השוטפת של סחורות וחומרי גלם וכן התמודדות עם רמות המחירים בשווקים.

▪ **מתן מענה מתכלל למגזר העסקי- משרד הכלכלה כ"משרד של העסקים"** - אחת התובנות המרכזיות שעולות בסקירות בנלאומיות ומתכתבות עם הצורך העולה מהעסקים עצמם הנה כי נדרשת כתובת אחת לעסקים זאת בשל העובדה כי כל רגולטור משרת את תכלית הרגולציה עליה הוא מופקד ולא קיימת ראייה רחבה של כלל הרגולציה המושתתת על המגזר העסקי. לצורך כך יש להעמיד לרשות משרד הכלכלה והתעשייה כלים ומעמד אשר יאפשרו לו להיות "המשרד של העסקים". ובתוך כך יתאפשר המשרד לדרוש את תגובתם של רגולטורים שונים, להחיל חובת היוועצות עם המשרד בגין רגולציה חדשה הצפויה להשפיע על המגזר העסקי וכן להבנות במשרד מגנוני עבודה קבועים אל מול המגזר העסקי כמקובל במדינות מפותחות בעולם. יודגש כי מהלכים אל מול רגולטורים שונים יבוצעו בשיתוף ותיאום משרדי האוצר ורוה"מ.

נספח א- רציונל לתכנית, פירוט אתגרים והזדמנויות

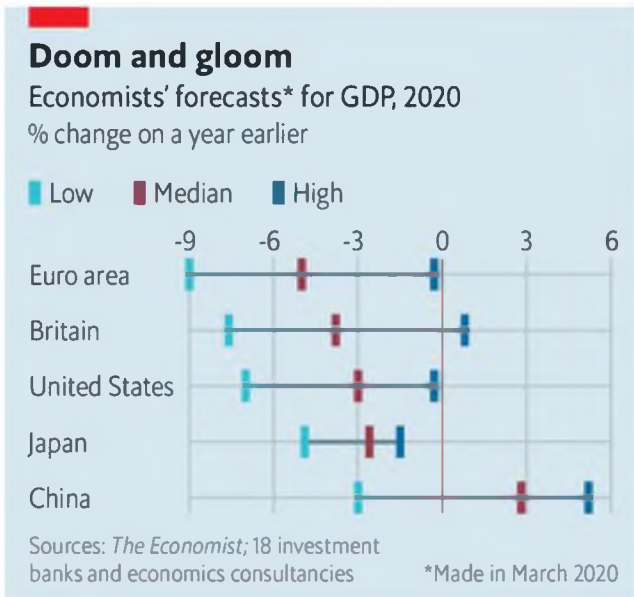
המשבר שהביא עימו נגיף הקורונה הנו ביסודו משבר בריאותי. יחד עם זאת, כבר משלבים מוקדמים של המשבר ניכר כי הוא מייצר דינמיקות כלכליות משמעותיות. ההשפעה של הנגיף על הכלכלה כוללת השפעות הן מצד הביקוש והן מצד ההיצע, הן ברמה המקומית והן ברמה הגלובלית:

1. מצד ההיצע, קרי היכולת של פירמות לייצר את המוצרים והשירותים הכלכליים – ההשפעה הנה כפולה:
 - תשומות ייצור וחומרי גלם – הסגרים הבריאותיים ברחבי העולם, בשילוב עם הגלובליזציה הכלכלית ופריסת שרשרת הערך על פני מדינות שונות, מביאים לכך שמפעלים המספקים תשומות שונות בשרשרת הערך, מורידים או עוצרים את אספקת התפוקה. אלו מביאים לירידה בתפוקה של מפעלים המייצרים על בסיס אותן התשומות.
 - כוח אדם – הסגרים הבריאותיים שמטילות ממשלות כהתמודדות עם הנגיף, משפיעים במשירין על הפעילות העסקית הכוללת ובתוך כך על פעולות מצד מעסיקים לטובת התייעלות, בעיקר הוצאת עובדים לחל"ת ופיטורי עובדים.
- מצד הביקוש, קרי היכולת של הפרטים והפירמות לקנות מוצרים ושירותים.

- ראשית, לפירמות שעובדות בתפוקה נמוכה יותר יש יכולת פחותה לצרוך שירותים ומוצרים שמייצרות פירמות אחרות.
- שנית, העובדים משתכרים פחות זאת, בשל העובדה שאינם יכולים להגיע לעבודה מחמת הסגרים הבריאותיים, והן בשל הביקוש הנמוך לתוצרת הפירמה שלהם. כתוצאה מכך לעובדים נותרת פחות הכנסה פנויה לצריכה, דבר שיוצר לחץ כלפי מטה על הביקוש.

נוסף על אלה מתהווה גם משבר פיננסי. פירמות ופרטים נטלו על עצמם חובות על בסיס צפי כלכלי במציאות כלכלית שונה, תוך ניצול סביבת הריבית הנמוכה. כעת, המשבר חושף את הפגיעות של לווים רבים, כאשר הבנקים ונותני האשראי האחרים חשופים אליהם. גופים אלה עלולים להקטין את זרימת האשראי – דווקא בזמן זה שבו משקים ישוועו לנזילות.

עובדת היותו של המשבר רב-מערכתי (כולל עם אפשרויות להתפרצויות חוזרות), הינה גם הסיבה לכך כי ההערכות

הנו שהמשבר הנוכחי צפוי להיות משמעותי ברמה הגלובלית לפחות כמו המשבר הכלכלי של 2008. בהמשך לכך, ההערכות הנוכחיות מדברות על צמיחה שלילית במרבית חלקי העולם ב-2020 (ייתכן להוציא את סין, שיצאה מוקדם מן המשבר, בחלק מהתרחישים).

הציפיות למשבר כלכלי בישראל

ישראל הגיעה למשבר כאשר היא במצב מאקרו כלכלי יחסית טוב. פרמטרים מרכזיים המשקפים זאת:

- איתנות פיסקאלית: יחס חוב-תוצר של כ-60% (דומה לגרמניה).
- שוק עבודה חזק: תעסוקה מלאה, כ-4% אבטלה (איטליה, צרפת, ספרד באיזור ה-10%).
- מינוף עסקי נמוך: אשראי עסקי נמוך משמעותית ממדינות OECD רבות.
- שיעורי צמיחה גבוהים יחסית בהשוואה לממוצע מדינות ה-OECD.

שיעור צמיחת התוצר הגולמי על פני העשור

מקור: World Bank

הגם שמצב רקע זה עשוי לסייע לישראל להתמודד עם המשבר, אין ספק שהמשבר ישפיע משמעותית גם על הכלכלה הישראלית. כבר לאחר החודש הראשון של המגבלות העמוקות, בסקר שערך למ"ס בקרב חלקים גדולים מהמגזר העסקי בסוף מרץ, עולה כי כ-42% מהעסקים מדווחים על ירידה של 50% ומעלה בפידיון. כתוצאה מכך, כ-50% מהעסקים צופים כי לא יוכלו לשרוד לאחר חודש נוסף של מגבלות.

להלן מספר היבטים הדורשים ואינדיקטורים משמעותיים העולים מהערכות שונות נוכח המשבר:

- **פגיעה בתוצר וכתוצאה מכך בהכנסות המדינה והפרטים :** לפי הערכות משרד האוצר, ההשבתה של 5 שבועות שכבר מתממשת צפויה להוביל לפגיעה כוללת בתוצר בהיקף של כ-6% ולגרעון של כ-9%. לפי הערכות משרד האוצר ובנק ישראל שלושה שבועות נוספים של סגר יגדילו את הפגיעה בתוצר בכ-2.5% נוספים ויביאו את הגרעון למעל 10%. במקביל, גם התוצר הקטן מקטין גם את הכנסת הפרטים – עפ"י משרד האוצר, נתוני הצריכה באשראי, מעידים על ירידה של 26% בצריכה כבר כעת כאשר ישנה ירידה בהיקפים שונים בכל הענפים במשק למעט ענף המזון.
- **שיעורי האבטלה :** מספרם של המובטלים עומד כיום על כמיליון, נתון המשקף שיעור אבטלה של כ-20%, ההערכה היא שלמעלה מ-400,000 מתוכם יישארו מובטלים גם לאחר תום הסגר בהינתן והסגר ייפתח באופן מהיר.
- **פגיעה מוגדלת בפירמות ואזרחים הפגיעים יותר מבחינה כלכלית :** רבים מהענפים הנפגעים (ראו פירוט להלן) מורכבים מעסקים קטנים ובינוניים ומעובדים שמשתכרים שכר נמוך יחסית. כמו כן ענפים אלה פעמים רבות מתקשים יותר "בעבודה מרחוק" שמאפשרת רציפות תפקודית. לבסוף לעובדים החלשים יש פחות "כריות ביטחון" פיננסיות לעת משבר . כל אלה מחדדים הסיכון הגבוה יותר לאוכלוסיות אלה, ועשויות ליצור משבר סוציאלי עמוק יותר.

המשבר בישראל בראייה ענפית

למרות ההיקף הנרחב של המשבר, חשוב לצרף לראייה המאקרו-כלכלית הכוללת, גם ראייה ענפית. זאת, לפחות משלושה כיוונים עיקריים בו צפויה שונות בין ענפים שונים, שעשויה להשפיע על המדיניות :

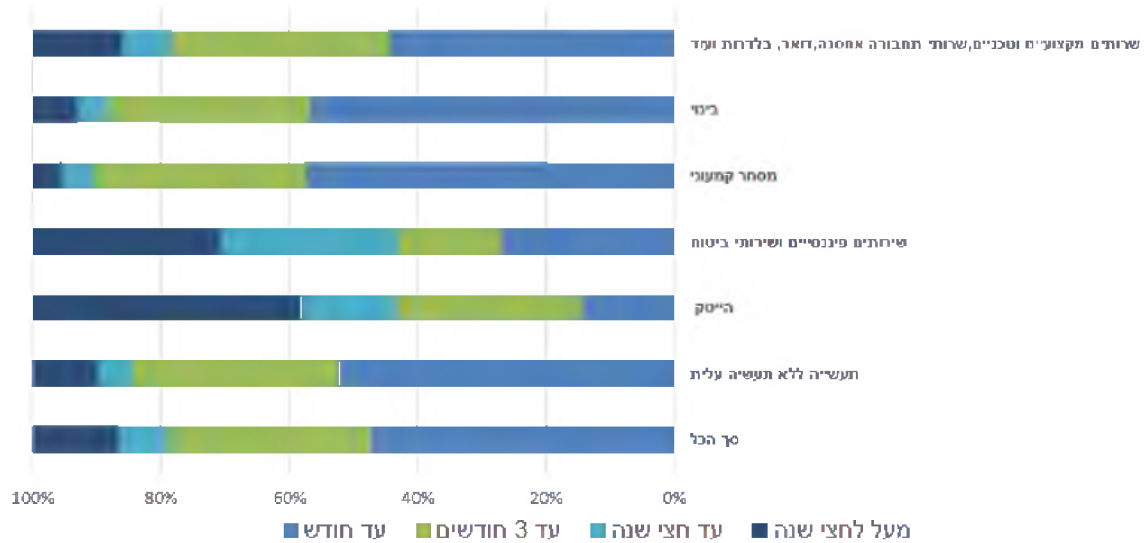
1. **איומים** – מידת הסיכון שמציב המשבר, כולל להישרדות פירמות, שונה בין ענפים. הכניסה למשבר כמו היציאה ממנו אינו דומה בין ענף שזוילתו נמוכה, שיש בו עסקים קטנים רבים ושנפגע במיוחד מהסגר (למשל תיירות), לענף שבו העובדים יכולים לעבוד מרחוק ושזוילתו גבוהה (למשל הייטק). כמו כן מנתונים על ההתאוששות בסין נראה כי קצב היציאה של ענפים משתנה בין ענפים שונים.
2. **גורמים מעצבים** - לא כל הענפים מושפעים באופן שווה מהשפעות שונות של המשבר. כך למשל ענפי הייצוא הסחירים (כמו הייטק ותעשייה ברת-תחרות) מושפעים יותר מהפגיעה בביקושים עולמיים, בעוד שחלק מהענפים הבלתי-סחירים דווקא נפגעים יותר מהמגבלות של הסגר המקומי (למשל קמעונאות).
3. **הזדמנויות** – למרות ההשפעה השלילית החזקה של המשבר, הוא גם מייצר הזדמנויות. הזדמנויות אלה שונות מענף לענף.

אכן, ביחס לאיומים, כפי שניתן לראות מנתוני סקר הלמ"ס שהזכרנו קודם אין פגיעה שווה בענפים. כך למשל ענפי הקמעונאות, הבינוי והתעשייה המסורתית הם מהבולטים במדווחים על אורך נשימה קצר ביחס

להישרדות העסק. כמו כן, נתונים אלה מתחדדים יותר בקרב עסקים קטנים שנסקרו, שענפים אלה משופעים בהם. לעומת זאת, ענפי ההייטק (שירותים ותעשייה) ושירותים בשכר גבוה כמו פיננסים במצב טוב יותר.

הזמן שניתן להמשיך לקיים את פעילות החברה אם ימשך המצב הקיים,
לפי ענף כלכלי

כנגזרת מנתונים אלו, מצטיירים שלושה תתי-מגזרים בתוך המגזרים העסקיים שדורשים התייחסות שונה – מבחינת האיום, הגורמים המעצבים וההזדמנויות. הללו מסוכמים בטבלה הבאה:

ענפים	פגיעה קריטית תרחש בתרחיש...	גורמים	הזדמנויות
שירותים לא סחירים (קמעונאות*), תיירות, שירותי מזון, בינוי) + SME בכלל המשק + תעשייה מסורתית	אופטימי	נזילות, ירידה בביקושים גם לאחר חזרה הדרגתית לשגרה, הוצאות קבועות שימשיכו לרדת בלי קשר להיקף המחזור הכספי.	שדרוג ענפי השירותים בפיריון נמוך: הון אנושי, רגולציה, הטמעת טכנולוגיות

העמקת ייצור מתקדם, שילוב עובדים מענפים בפיריון נמוך יותר וגיוון שוקי יצוא	<ul style="list-style-type: none"> • תשומות (חומרי גלם + כ"א) • ביקושים עולמיים 	פסימי	תעשייה ברת תחרות
צמיחה של טכנולוגיות ה-tele – עבודה/ לימודים/ רפואה מרחוק, אוטומציה וגיוון שוקי יצוא+השקעות	<ul style="list-style-type: none"> • ביקושים עולמיים • השקעות זרות • והשעיית הגלובליזציה בכלל 	קיצון	היי טק/ שירותים סחירים

*מלבד קמעונאות וסיטונאות מוזן וטואלטיקה שהוגדרו כענפים חיוניים.

נכון לעכשיו, תוכנית הסיוע שהוכרזה על ידי הממשלה הינה על סך כ- 90 מיליארד ₪. ¹מרבית התקציב מיועד לטיפול במשבר הכלכלי שנוצר במשק בדגש על תמיכה בנזילותם של העסקים באמצעות העמדת אשראי זול וזמין לצורך שרידות חרף הפעילות העסקית הנמוכה, והפחתה או דחייה של התחייבויות מיסוי שונות. כמו כן, פועלת התכנית למתן פתרונות לפרטים באמצעות "רשת ביטחון" כלכלית עבור שכירים שפוטרו או הוצאו לחל"ת וכן לפגיעה הכלכלית בעצמאים.

מעבר לכך, מקצה התכנית גם תקציבים לטובת האצת הפעילות המשקית והוצאת המשק מן המשבר בטווח הבינוני-ארוך.

ראוי לציין את העובדה שלאור צמצום כלי פעילות ממשלתיים בצד המוניטרי (סביבת הריבית הייתה נמוכה עוד טרום למשבר), האמצעי הזמין לממשלה הנו בעיקר בצד הפיסקאלי, ויש למנופ לצורך קידום ביצוע השקעות במשק והאצת צמיחה.

מיפוי האתגרים והזדמנויות בראי המגזר העסקי

המשבר הנוכחי מציב מגוון של אתגרים לצד הזדמנויות, בפרק זה יובא מיפוי כולל של היבטים אלו כפי שעולה מניתוח של משרד הכלכלה והתעשייה ומסקירת תמונת המצב הנוכחית במשק הישראלי וברמה הגלובלית.

אתגרים:

https://www.gov.il/he/departments/news/press_30032020_b1

- **ירידה בביקושים הגלובליים לצד ירידה בביקוש בשוק המקומי** - נוכח המשבר ניכר כי ישנן תעשיות בהן צפויה להיות האטה משמעותית בביקושים, בתוך כך ניתן למנות את תעשיות האלקטרוניקה, הרכב, היהלומים וכדומה. סוגיית הירידה בביקושים הנה משמעותית לסקטורים רחבים בכלכלה לרבות היצוא הישראלי, התעשייה, ענף הקמעונאות וכן צריכת משקי הבית.
- **עליית מחירי תשומות וגורמי ייצור נוכח המשבר הגלובלי**- המשבר הנוכחי גורם לייקור של חלק מחומרי הגלם לתעשייה וכן עיכוב בהגעתם, כמו כן גם מסתמנת עלייה במחירי המכונות והציוד ועיכוב בהגעתו.
- **אתגר פיננסי**- בשל העליה ברמות הסיכון ואי הודאות ניכרת עליית מחירי האשראי ועלייה בריבית. האתגר הפיננסי יוצר קושי בקבלת הלוואות מבנקים המשליכות בטווח הקצר על היבטים הקשורים בעיקר להון חוזר בייחוד בענפים שנסגרו כתוצאה מהחלטות הממשלה ושיעור עסקים קטנים ובינוניים גבוה. בטווח הבינוני- ארוך, צפויה הקטנה נוספת בהיקף האשראי ובכללו גם אשראי להשקעות.
- **עלייה בשיעור העובדים הבלתי מועסקים** – כבר כיום מדובר על כ-20% משוק העבודה המוגדרים דורשי עבודה, כאשר כ-90% מתוכם הוצאו לחל"ת. יחד עם זאת, ככל הנראה גם בעת החזרה לשגרה צפוי שיעור האבטלה לפי ההערכות שונות לעמוד על בין 7%-10%, זאת כתוצאה מהירידה בפעילות הכלכלית.
- **ירידה בהשקעות**- הירידה בביקושים הנה חוצת סקטורים ומאפיינת את המשבר הנוכחי שהנו משבר גלובלי, לפיכך ירידה זו צפויה לנבוע הן מפעילות מקומית והן מירידה בפעילותם של משקיעים זרים וחברות רב לאומיות. מדובר באתגר משמעותי נוכח העובדה שהשקעות הון הן מנוף לצמיחה משקית.
- **האטה בקצב צמיחת היצוא הישראלי** - ישראל תחווה ככל הנראה ירידה של לפחות 10% בהיקף היצוא השנה כתוצאה מירידה בביקושים העולמיים וכן כתוצאה ממעבר מדינות לפיתוח יכולות ייצור עצמיות.
- **חיזוק מגמת הבידול לעומת מגמת הגלובליזציה**- המשבר הנוכחי משפיע משמעותית על תמונת המצב הכלכלית במדינות השונות, אשר יפעלו להגברת השוק המקומי וכחלק מכך עשויות לנקוט מדיניות של העדפת תוצרת מקומית וכן שימור יכולות ייצור ואספקה עצמיות. תמורות אלו עלולות להוביל למגמה של בידול ושל האטה בפעילות העסקית הגלובלית וכך גם לפגיעה בתוצר העולמי. כמו כן, מאפייניו של המשבר הנוכחי, בפרט על הגבלת תנועות בינלאומיות של אנשים וסחורות עשויה להשפיע משמעותית על ענפים סחירים המשמעותיים לכלכלה.

הזדמנויות:

- **צמיחה של סקטורים מסויימים בכלכלה** - ישנם ענפיים במשק אשר התחזקו לנוכח המשבר ובתוכם ניתן למנות את ענפי הפארמה, מו"פ לתרופות וחיסונים, ענף המזון, מדעי החיים והציוד הרפואי.
- **אפשרות לשילוב עובדים בענפים המצויים בפריון גבוה או לשדרוג תעסוקתי** - מעבר של עובדים לענפים שנמצאים במחסור בכח אדם (תעשייה, הייטק וכד') המצויים בפריון גבוה יותר לעובד. יש להדגיש כי לטובת מיצוי הזדמנות זו נדרשת התערבות ממשלתית בשל ההשפעות החיצוניות החיוביות העשויות לנבוע מהמהלך באופן שאינו בא לידי ביטוי במערך השיקולים של מעסיק בודד. כמו כן, הענפים שלא נפגעו מהמשבר עשויים להיות חלק מהפתרון בין היתר באמצעות קליטת עובדים ורכש מעסיקים.
- **הטמעת מנגנוני עבודה גמישים** - העלאת פריון עבודה באמצעות הטמעת טכנולוגיות עבודה מקוונות ושימוש באמצעים דיגיטליים. המשבר הנוכחי האיץ פעילות זו בקרב פירמות, בעיקר גדולות, לטובת הטמעתן בכלל ענפי הכלכלה ובדגש על החברות הקטנות- בינוניות, נדרשים תמריצים ממשלתיים.
- **שימוש גובר בכלים מקוונים ודיגיטליים** - המשבר מאיץ תהליכים לשימוש בכלים מקוונים ולביצוע טרנספורמציה דיגיטלית בארגונים ויש לשמר הזדמנות ולתמוך בהטמעה של טכנולוגיה לטווח ארוך בענפי הכלכלה השונים.
- **צמצום בירוקרטיה ורגולציה** - קידום תהליכי צמצום רגולציה שהיו על הפרק זמן רב ונוצר חלון הזדמנויות לממשם. כמו כן, המשבר האיץ וקידם פעולות של רגולטורים שונים להקלות רגולטוריות ובירוקרטיות בזמן המשבר שיש לבחון האם ניתן ליישמן גם בחזרה לשגרה.
- **יצירת שותפויות בין מגזריות לטובת פתרונות יצירתיים** - בעת הנוכחית, בלטו מספר יוזמות משמעותיות של שיתופי פעולה וחיבורים ושותפויות בין תעשיות שונות ליזמים וסקטורים נוספים בכלכלה.
- **כניסה לשווקים חדשים** - ככל שהתעשייה תפתח יתרון יחסי בתחומים מסויימים בעקבות המשבר.

כמענה לאתגרים ולהזדמנויות ובמטרה ליצור תשתית לצמיחה כלכלית, גובשו צעדי מדיניות לטווח קצר בינוני וארוך. את כיווני הפעולה המוצעים ניתן לחלק לשלוש אבני ייסוד: שימור וקידום הפעילות העסקית וההון האנושי, עידוד ההשקעות וקידום החדשנות והטכנולוגיה במשק וטיוב מערך הרגולציה והקלות בירוקרטיות. בכל אחת מאבני היסוד גיבש המשרד סט של כיווני פעולה בחלוקה לטווחי זמן - טווח קצר וטווח בינוני ארוך, כאשר טווחי הזמן מכוונים למועד השפעת הצעדים המוצעים בשונה ממועד יישומם אשר מתבקש לרב באופן מיידי.